

השמעת קול והשמעת רדיו בלחש / אוזניות – 1089

לאן הגענו, משמעויות שונות למושג "אוושא" (רעש גדול, ריבוי, ניכר הדבר), ושני טעמים נאמרו בדבר האחד "זילותא דשבתא" (בעצם השמעת הרעש) או מחמת חשד שהפעיל בשבת. ומכאן שיש לדון האם דבר שיכול להשמיע רעש גדול אבל בפועל משמיע "רחש" האם יש בו איסור, כגון אוזניות וכדו'. וכן לשיטות שלהלכה לא חוששות כלל לאוושא (פשט שיטת השו"ע) האם מותר מעיקרא להשאיר להשאיר 'נגן' שמשמיע הרצאות כל השבת. האם יהיה הבדל בין אוזניות (שלשומע עצמו הן רעש גדול/חזק רק מבודדות החוצה) לבין רדיו שמופעל בעוצמה חלשה - האם תלוי בטעמים ?

שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן ט / עוצמה – ונכתב בחוברת כג

(ומיהו לענין רדיו בכה"ג שאין הקול נשמע בחוץ והוא נמוך יותר מצלצול השעון יש להסתפק אי שרי או אסור).

מדוע יש ספק והלא לא משמיע רעש גדול ? גזירה שמא ישמיע רעש גדול ? שמא היהת לרחש הינו רק בדבר שאין לו להשמיע רעש גדול ? האם תלוי בטעמים דלעיל של אוושא מילתא (ועיינן עטרת שלמה ו' תשס"א במאמרו של הרב פנחס פרנקל עמ' ריז). מה דעתך ? האם יהיה הבדל בין רדיו המשמיע דיבורים למשמיע ניגונים ?

שו"ת ציץ אליעזר חלק ג' סימן ט"ז פרק י"ב אות ז' בדיון על רדיו

וחוץ מכל הנ"ל, יש לדמות זה לדין הרמ"א באו"ח (סי' רנ"ב סעי' ה') האוסר משום השמעת קול וזילותא דשבתא בריחים של מים ובכל מקום שיש לחוש להשמעת קול, אלא שמשום טעם זה לבד היה מקום להסתפק היכא שיסדרו את המקלט שישמיע בקול נמוך באופן שלא ישמע הקול בחוץ, אף שהסברא נותנת לא לחלק בכך דא"כ נתת דבריך לשיעורין וסוף שיפרץ הדבר לגמרי¹...

שו"ת באר משה (שיטתו) חלק ז קונטרס עלעקטריק ב סימן קכ

נשאלתי אם ראוי ונכון לקבוע בסוכה צפרים המצפצפים על ידי כח עלעקטרי והם מצפצפים בשבת ויו"ט.

השבתי לית מאן דחש לה ושרי ובאמת הוא נוי סוכה כי הרבה פעמים שמעתי קול ציפצוף הצפרים מסוכות השכנים והם נעים לאוזן שומעת ואם מי שקבעם מכון לנוי סוכה והם לו לשמחה שרי ושרי. בזמנינו הכל יודעים שע"י כח עלעקטרי נקל לסדר מעיו"ט ומער"ש שהצפרים יצפצפו כל היום וכל הלילה וע"י שעון נקל לסדר שבלילה יפסיקו וביום יתחילו לצפצף ואין אדם יחשדו שביו"ט או בשבת עושה שום מעשה והוא פשוט להתיר והאוסר אינו אלא מן המתמיהים, אם יש מי שאוסר בטעות, ושאלתינו בזמנינו דומה ממש למה שמפורש בשו"ע (סי' של"ח ס"ג) בדיון זוג המקשקש שיצא להתירא לפי פסקו של רבינו הב"י בשלחנו הטהור. מדוע התיר ולא חשש לאוושא ? וגם נשמע מסוכה לסוכה !

משנת יוסף חלק ג' סימן ה' עמ' קה (וע"ע במכתבו בריש דרכי הלכה שבת רמז-רסג)

¹ אמנם ציין שם טעמים אחרים לאיסור ובהמשך דן על "מקום הכרח וצורך גדול".

...לחלק בין השקאה ע"י צנורות מנוקבים המונחים תמיד בגינה או בפרדס ומטפטף מהם מים שזה דומה לפותקין מים... שהמלאכה נעשית מעצמה לבין השקאה ע"י ממטרות המתיזות מים למרחוק ומשמיעות קול התזת המים ולפעמים גם קול שריקת הממטרה המסתובבת ויותר מזה אפילו מתיזה מים על רשות הרבים על העוברים ושבים שזה אוושה מילתא והוי זילותא לגבי שבת וכמש"כ הרמ"א רנב ה בשו"ע ובדרכי משה דאסור לתת חטים מערב שבת לריחיים של מים וכן כל דבר שיש לחוש להשמעת קול בשבת כי האגור התיר רק להעמיד שעון מצלצל המשמיע קול משום דלא דמי לקול הריחיים כי שם יסברו שנתנו החיטים לתוך הריחיים בשבת אבל בשעון הכל יודעים שרגילים לתקנו בכל יום על יום שלא תריו וביום שהוא מקשקש אין מתקנין אותו וכן עמא דבר עיי"ש. אבל מה שאין הכל יודעים שהותקן מאתמול אסור כשמשמיע קול דהוי זילותא דשבתא עד שגם בשעון מקשקש היינו אוסרים לולא שהכל יודעים וא"כ עבודת הממטרות בשבת לכאורה אוושה מילתא הוא והוי זילותא דשבתא. והאמנם שבספר שמירת שבת כהלכתה כו' ת מתיר לפנות ממטרות השקאה מבעוד יום ולהשאירן פתוחות בשבת ומקורו משו"ת ציץ אליעזר ת"ב סי' ל"א דשונה הוא של מים דהוא רק בגדר נראין ולא נשמעין עכ"ד זה שייך בצנורות גומי מנוקבים שאינן משמיעות קול אבל בממטרות כפי שתיארנו לעיל לכאורה הוי זילותא דשבתא. ומה שהביא בשמירת שבת כהלכתה שם סק כ"ח מהוספות החזו"א לספר מנוחה נכונה דבשעת הסגירה בשבת יסגור כל הברזים יחד ע"י סגירת הברז הראשי ולא יסגור ברז אחד בלבד כי עיי"ז יגבר לחץ המים בצנור שברזו נשאר פתוח להשקאה עיי"ש וכ"ה בברית עולם (זורע ח') דמשמע מינה שהחזו"א התיר השקאה ע"י ממטרות בשבת שם איירי שפתח אותם בערב שבת ונשאר פתוחות בשבת שאז מצריך לסגורם כולם בבת אחת או אולי בזה י"ל כמו בשעון שכולם יודעים שהתקינם מע"ש שהרי יפסיקו בלילה ורק בכהאי גוונא מתיר הציץ אליעזר אבל כשמתתיל להשקות בשבת ע"י שעון רק מיעוט הם שעושים כן ורוב האנשים פותחים בידיהם ברז ההשקאה ואין שום היכר או ידיעה שהתקינם מע"ש

הלכות שבת בשבת חלק א' עמ' ע"ט אחר הבאת דברי הרב ליברמן

ומש"כ בציץ אליעזר ח"ב לחלק בין השמעת קול מרובה להשמעת קול מועט אינו נראה דהפעלת ממטרות אין לך אוושה מילתא גדול מזה

הרב יחיאל פאוסט תחומין י' (מאמר המתחיל בעמ' 155)

אם יש מקום שלא לאסור מדיח משום משמיע קול, הרי זה משום שאין קולו של המדיח נשמע למרחוק. בשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ד סי' ע' אות ד) כתב, שאם קולו של השעון המעורר נשמע רק בחדר בו נמצא השעון, ואינו נשמע לשאר בני הבית הנמצאים בחדרים האחרים - וק"ו שלא לאנשים הנמצאים בחוץ - אזי אין בכך איסור של השמעת קול.

היתר זה שייך רק לגבי מדיחים גדולים, שבדפנותיהם קיים בידוד, ואין קולם נשמע בחדרים הסמוכים למטבח. אולם אי אפשר לסמוך על כך במדיחים הקטנים, חסרי הבידוד.

האם יש חילוק בין אם הבידוד הוא "מקורי" לבין אם הכניסו את הממדיח לארון ולכן קולו חלש ?

שבות יצחק חלק י"ג הערה בעמ' צו:

גוי שהציעו לו להדיח כלים ביד באופן המותר והוא מעצמו מעדיף להדיח במדיח כלים שרי כן הורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל ואמנם המדיח משמיע קול ואיתא ברמ"א סי' רנ"ב סעי' ה' דיש אוסרים לתת חיטים ברחיים של מים סמוך לחשיכה שיטחנו בשבת וכן בכל מקום שיש לחוש להשמעת קול יש לחלק דקול של ריחיים הוא קול של מלאכת חול שמעורר תמיהא משא"כ במדיח כלים אחר שהורגלו בכך שמשמש בשבת במקומות ציבור ע"י גוי ולא מעורר תמיהא אין בזה זילותא ומטעם זה מתירים קול מזגן הפועל בשבת, תריסי גלילה ע"י חשמל, יש להם גם מנגנון שמשמשם בו בשבת, ולא הורגלו להשתמש בשבת ע"י שעון חשמלי שמכוון מע"ש, לפיכך אם החשמלי נשמע קול שונה מכני, אסור להפעילו ע"י שעון מכון מע"ש דיש בזה איסור השמעת קול...

דבר חבירו"ת חלק א' סימן לא

הפעלת מדיח כלים בשבת. מים שהוחמו ע"י אוטומט, אין להשתמש בהם בשבת לאת הרבה מגדולי הפוסקים (עיין צ"א חלק י"ב צ"א)

השמעת קול בשבת הרמ"א סימן רנב סעיף ה פוסק להחמיר בכך מדין עובדין דחול' על פי הידוע לי המדיחים החדשים יותר אינם משמיעים רעש מיוחד ואם כן דינם כמו מקרר שהתירו. סיכום. לעדות הנמשכות אחרי פסק מרן המחבר יהיה מותר להשתמש במדיח כלים אם יש לו מים חמים מערב שבת, ולעדות הנמשכות אחרי הרמ"א יהיה מותר רק במכשירים החדשים שאינם מרעישים

שׁו"ת באר משה (שטרן) חלק ו' קונטרס על עקטריק א סימן טז

(ב) משום אוושה מילתא. איתא בגמ' שבת (י"ח א') אבל אין נותנין חטין לתוך הריחים של מים אלא בכדי שיטחנו מבעוד יום מאי טעמא אמר רבה מפני שמשמעת קול ופרש"י ואוושה מילתא בשבת ואיכא זילותא, ורב יוסף מפרש טעמא דברייתא משום שביתת כלים ואתיא כב"ש, וגדולי הראשונים נחלקו אם הלכה כרבה או כר' יוסף דלא חייש להשמעת קול. המחבר (סי' רנ"ב ס"ב) פסק כר' יוסף דלהשמעת קול לא חיישינן אכן הרמ"א (שם) כ' ויש אוסרים ברחיים "ובכל מקום" שיש לחוש להשמעת קול והכי נהוג לכתחילה. ואח"כ כ' הרמ"א ומותר להעמיד כלי משקולות שקורין זייגער מערב שבת אף על פי שמשמיע קול להודיע השעות בשבת, כי הכל יודעים שדרך להעמידו מאתמול. וכן פסק בשו"ע (סי' של"ח ס"ג) זוג המקשקש לשעות עשוי ע"י משקולות מותר לערכו ולהכינו מבעו"י כדי שילך ויקשקש כל השבת. המחבר כתב דינו בסי' של"ח דלדעתו משום השמעת קול ליכא איסורא דס"ל כר' יוסף, אבל עדיין היה לו לאסור

משום השמעת קול
כלי שיר וע"ז כ' דלא
חיישינן כי הכל
יודעין שהדרך
להעריכו ולהכינו
מערי"ש כדי שילך
ויקשקש כל השבת...

באשר שאלתני לגבי אדם אשר נמצא בחולי המרה השחורה, ויכול להגיע לאובדנות אם לא ישמע מוזיקה ביום השבת, ומוזיקה עושה לו מאוד טוב ומרגיעה את נפשו, האם יכול במצב של דיכאון עמוק לשמוע מוזיקה ביום השבת באופן שהוא מדליק את המוזיקה.

אבני דרך - יא / פרינץ, אלחנן נפתלי / עמוד 165

הודפס מאוצר החכמה

לענ"ד אם ידוע דתופעה זו קיימת אצל איש זה, והיא אינה מקרה חריג ונדיר, הרי שיש להדליק את הטייפ עם המוזיקה מערב שבת על עוצמה נמוכה מאוד, ובמקרה הצורך כאשר מדובר על דיכאון עמוק אשר יכולים להיות לו השלכות מסוכנות, אזי יגבירו את עוצמת המוזיקה. כמו כן, מכיוון שלמקרה כזה ניתן להתכונן מראש, הרי ידאגו להשתמש במערכת שמע אשר מסובבים את כפתור עוצמת הקול באופן שלא משתנים נורות למיניהם או שיפעילו ע"י חיבור אוזניות באופן שהמכשיר עובד מלפני שבת, והשמיעה נעשית רק כששמים באוזן את האוזניות (וכ"כ לי הרה"ג רצון ערוסי).

את השאלה שהופנתה אלינו הפנו גם לגר"מ מאוזו ופורסמו דבריו בגיליון מרי"ח ניוחח (293) וענה רה"י של כסא רחמים בהאי לישנא: "ידליק מערב שבת בחדר סגור, וכשיהיה במצב הנ"ל ילך לחדר וישמע את המוסיקה ויירגע".

אולם חשוב להדגיש ולהבהיר כי אין תשובה זו פתח לכל מיני מקרים למיניהם, ויש לבצעם רק אחר המלצה רפואית מאוד חדה וברורה. שהרי אחרת נמצא במהירות שכל אדם שיש לו חשש לחץ וכדו' יבקש לשמוע חדרות בשבת, לבדוק בטלפון עם הילדים שהכל בסדר, וכך הדבר בלי סוף. ולכן זהו רק כשהרופא ביאר דהוי מרה שחורה שהמוזיקה תסייע בדבר.

אבני דרך - יא / פרינץ, אלחנן נפתלי / עמוד 166

הודפס מאוצר החכמה

שׁו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ה סימן כב

שאלה: בגדים שנשארו במכונת היבוש בביה"ש אם דינם כמוקצה. תשובה: אסור להכניס בגדים למכונה בערב שבת כדי שיתייבשו בתוך השבת, דהו"ל כהאי דין דריחיים (סימן רנ"ב סעיף ה' בהגה בשם יש אוסרים), ולכן אם הכניס בגדים למכונה בערב שבת שיתייבשו בשבת, דינם דהו"ל מוקצה (ועי' בסימן כ"א לעיל סעיף י')

מה עוצמת הקול של מייבש הכביסה ?

שאלה

אדם סג' נהנה שואל האם מותר לו להפעיל נגן MP3 מע"ש, ולשמוע בשבת שיעורים בעזרת **אוזניות**. האם נגן כזה נכלל בגזירת חז"ל שאסרו כל מכשיר שמיועד להשמיע קול, או שאפשר לומר שמכשיר MP3 מיועד לשימוש באוזניות בלבד, כך שאף אחד חוץ מהאדם המשתמש לא שומע, לא הוי אוושה מלחא.

תשובה

לכאורה מצד השמעת קול אין לאסור, דאין מכשיר זה נחשב משמיע קול אלא א"כ מתקרבין סמוך לו מאוד, ולא הוי אוושה מלחא. אמנם יש בעיה אחרת דיש לחשוש שמא ישנה הילוכו כדרכו בחול לפעמים להגביר הקול או להנמיך, להתקדם או לחזור. אמנם לזה היה מועיל שיכנסו באופן שלא יוכל ללחוץ על הלחצנים. אבל יש בעיה של חשד, דלא התיר הרמ"א לערוך שיעון המשמיע קול מע"ש אלא משום שהכל יודעים שמעריכים אותו מע"ש, אבל כשאין הכל יודעים, ובפרט במקום שהכל יודעים שאין מעריכים מע"ש, אלא מיד סמוך לשימוש מפעילים אותו, יש חשד שהפעילו בשבת, ואף להשתמש בו בסתר אסור, דכל מה שאסרו חכמים מפני מראית העין אף בחדרי חדרים אסור. אמנם כלל זה הוא רק אם יחשדוהו לאיסור דאורייתא ולא לאיסור דרבנן, וכאן יש לדון אם יש בהפעלת הנגן איסור דאורייתא, דלחז"ל יש איסור דאורייתא דבונה, ומ"מ לא כדאי להתרגל בשבת לשימושים כאלו, דמתוך כך יבואו עוד להקל באיסורים הדומים ותתחלל השבת ח"ו.

המשיב: רבי חיים כהן שליט"א

מנחת שלמה חלק ב' סימן ב' (לרבי צבי מנדלבוים)

מה ששאל ממני בנוגע למכונה לרחיצת כלים בכחאי גוונא שהמכונה עובדת בשבת ויו"ט ע"י שיעון שערך מאתמול להפעיל ולהפסיק (לא ראיתי את המכונה אך משער אני שהקול נשמע כמו במכונת כביסה וכו' ודברי הם לפי זה) נקטינן שאסור ליתן חטים בערב שבת לתוך רחיים של מים כדי שיטחנו בשבת ואע"ג דידיעני כו"ע שהרחיים טוחנות מעצמם וידעי נמי שהחטים הושמו שם מערב שבת כלשון התוס' בשבת י"ז ע"ב בד"ה אין נותנים אפי"ה אסור מפני שמשמעת קול ואוושא מלחא שיאמרו רחיים של פלוני טוחנות בשבת ואיכא זלזול שבת בזה שהשומעים את קול הטחנה יאמרו שבשבת התחיל המלאכה. והן אמנם שהב"י נוטה להיתר עכ"ז הכריע הרמ"א בסי' רנ"ב לאיסור וגם כל גדולי האחרונים הסכימו לכך ועיין במג"א ס"ק כ"א שמצדד לומר שאף אם נותן בידים את החטים בשבת לתוך הרחיים ליכא חיוב

חטאת כיון שהטחנה נעשית ממילא ולא ע"י אדם ואפי"ה החמירו רבנן וגזרו שלא לעשות כן גם מערב שבת. גם מבואר בשו"ע סי' רנ"ב ושל"ח דמה שמותר להשתמש בשבת בשעון שמצלצל להודיע מספר השעות ואין חוששין להשמעת קול הוא מפני שהכל יודעים שרגילים לתקנו בכל יום על יום שלאחריו וביום שהוא מקשקש ומשמיע אין מתקנים אותו (לשון הדרכי משה בסי' רנ"ב מהאו"ז) וטעם זה שייך שפיר גם במקרה ובמיוזג אויר אבל אל במיקרופון או במדיח כלים...

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ג סימן נה / מיקרופון בשבת

דבחול אין הדרך להעמיד אותו בזמן הקודם הרבה להדבור, שלכן אסור בשבת אף כשהעמידו אותו והכינוהו לזמן שידברו ויתפללו, כדאיתא בשבת דף י"ח לענין איסור נתינת חטים בע"ש שיטחנו בשבת דאמר רבה מפני שמשמעת קול ופסקו כן התוספות והרא"ש שם וכן הוא ברמ"א /או"ח/ סימן רנ"ב סעיף ה' שכתב ויש אוסרין ברחים ובכל מקום שיש לחוש להשמעת קול, והוצרך ליתן טעם על מה שמעמידין כלי משקולת שקורין זייגער מע"ש אף על פי שמשמיע קול להודיע השעות בשבת כי הכל יודעין שדרכן להעמידו מאתמול, והובא טעם זה בב"י /או"ח/ סוף סימן של"ח בשם האגור. ומשמע מהא דהביא גם המחבר היתר דזוג המקשקש לשעות דמותר לערכו להכינו מבעו"י בסימן של"ח סעיף ג', שרק ברחים התיר לתת חטים סמוך לחשיכה משום דכל השומעין הטחנה יודעין שנשמע ממה שנתנו בע"ש שהרי נתן סמוך לטחנה, ורק בזה פליג ר' יוסף ארבה, שאף שיש שיחשבו בנתן הרבה חטים ונמשך טחינתם שעה כשישמע בסוף השעה שנתן עתה החטים אם לא היו בתחלת הטחנה שהותחל מבעו"י, שמטעם זה אסר רבה, מתיר ר' יוסף משום דכיון שהוא דרך הטחנה אין טעם להחשד, אבל בהשמעת קול כה"ג דנשמע גם ההתחלה בשבת ואין הדרך כלל להעמיד בזמן קודם סובר המחבר שגם ר' יוסף מודה שאסור לכן הוצרך לכתוב שלהעמיד זוג המקשקש לשעות מותר שהוא מטעם האגור שהביא בב"י מחמת שהדרך לתקנו בכל יום על יום שלאחריו.

(ועליו הרב ישראל ברקאי ה' עמ' 156)

שו"ת יחזקאל חלק ג סימן יח / השמעת קול

שאלה: חיילי צה"ל המגיעים לביתם לחופשה קצרה בערב שבת אחר הצהרים סמוך לכניסת השבת, ועליהם לחזור לבסיסם במוצאי שבת, האם מותר להם לתת בגדיהם לתוך מכונת כביסה אוטומטית, ולהפעילה לפני שקיעת החמה, והיא מכבסת והולכת מאליה בשבת?... ולפי זה הדבר ברור שבנידון שלנו לדעת מרן השלחן ערוך מותר בפשיטות לתת בגדים למכונת כביסה אוטומטית סמוך לכניסת השבת, והם מתכבסים מאליהם בשבת. ואף לדעת הרמ"א, הואיל וכאן יש צורך בדבר, כי במוצאי שבת יצטרכו לשוב מיד לבסיסם, והשעה דחוקה להם, לכן יש להתיר לעשות כן. וראה עוד בשו"ת קול מבשר חלק א' (סימן י"א), ובשו"ת היכל יצחק (חלק אורח חיים סימן י"ט והלאה), ובשו"ת יביע אומר חלק ג' (סימן י"ז אות ג').

בסיכום: מותר לתת בגדים לתוך מכונת כביסה אוטומטית בערב שבת סמוך לשקיעת החמה, והם מתכבסים מאליהם. וכדעת מרן השלחן ערוך שקבלנו הוראותיו. ואחינו האשכנזים נוהגים כדעת הרמ"א להחמיר, אלא אם כן יש צורך בדבר.

לנוהגים כדעת מרן – ההיתר הוא רק לחיילים ?